

ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาให้ทราบเกี่ยวกับการปล่อย การพ้นโทษ หรือหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลย¹

มานนท์ รัตนนาคะ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาให้ทราบเกี่ยวกับการปล่อย การพ้นโทษ หรือหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมายและแนวคิด ทฤษฎี ใน การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาโดยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยมีพันธกิจ สำคัญในการธำรงความสงบเรียบร้อยของสังคมคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และฟื้นฟูความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญาผ่านกลไกของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ โปร่งใสและตรวจสอบได้โดยมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกรอบกฎหมายสำคัญที่กำหนด ขั้นตอนในการดำเนินคดีอาญา ตั้งแต่การจับ การค้น การสอบสวน การฟ้องคดี การพิจารณาและพิพากษา ไป จนถึงการบังคับตามคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุด³

การดำเนินคดีอาญาแบ่งออกเป็นสองขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นตอนก่อนฟ้องคดี ซึ่งดำเนินการโดยเจ้า พนักงาน เช่น พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ เพื่อตรวจสอบข้อกล่าวหาและพิสูจน์ข้อเท็จจริงเบื้องต้น และขั้นตอนภายหลังการฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพิจารณา การพิพากษา และการบังคับโทษ โดยศาล จะเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินความผิดและกำหนดบทลงโทษหรือมาตรการทางอาญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ⁴

เมื่อคดีถึงที่สุดและมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิด กรมราชทัณฑ์ในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบจะ ดำเนินการบังคับโทษตามคำพิพากษา โดยเฉพาะการจำคุกซึ่งเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 พร้อมทั้งมีภารกิจด้านการควบคุม ดูแล และฟื้นฟูผู้ต้องขัง เพื่อไม่ให้หวน กลับมากระทำความผิดซ้ำหลังพ้นโทษ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่องปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาให้ทราบเกี่ยวกับการ ปล่อยการพ้นโทษหรือหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ เรืองยศ แสนภักดี และ อาจารย์ ดร.พิรพงศ์ จงไพศาลสกุล

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 7* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง, 2553), หน้า 1.

⁴คณิต ณ นคร, *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ, พิมพ์ครั้งที่ 3* (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560), หน้า 226.

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการดำเนินกระบวนการยุติธรรมจะดำเนินไปตามขั้นตอนทางกฎหมายอย่างครบถ้วน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำความผิดอาญานั้น กลับไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้กระทำผิดในช่วงภายหลังการพิพากษาโดยเฉพาะเมื่อมีการปล่อยตัวตามกำหนดโทษ การได้รับอภัยโทษ หรือแม้แต่ในกรณีที่นักโทษหลบหนีออกจากที่คุมขัง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะมีเฉพาะในความรับรู้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศาลและกรมราชทัณฑ์เท่านั้น โดยไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายใดกำหนดให้ผู้เสียหายต้องได้รับแจ้งอย่างเป็นทางการ

ประเด็นดังกล่าวสะท้อนถึงช่องว่างของระบบกฎหมายไทยในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ทั้งที่ในระดับสากลได้มีการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้เสียหายไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้เสียหายในคดีอาญาและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ค.ศ. 1985 (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 1985) ในข้อ 6(A) กำหนดให้เป็นความรับผิดชอบขององค์กรศาลและองค์กรของฝ่ายบริหารในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายได้แก่ การให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาตั้งแต่บทบาทหน้าที่ ขอบเขต ระยะเวลา ความคืบหน้าของการดำเนินคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรงและกรณีที่ผู้เสียหายต้องการทราบข้อมูล โดยถือว่าผู้เสียหายมีสถานะเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมที่ควรได้รับความคุ้มครอง การแจ้งเตือน และการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในขั้นตอนหลังคำพิพากษา ซึ่งมักเป็นช่วงเวลาที่ผู้เสียหายอาจตกอยู่ในภาวะเสี่ยงภัยสูงที่สุดหากไม่มีการรับรู้สถานะของผู้กระทำผิดดังนั้นจึงสมควรพิจารณาปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา หรือพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลระหว่างประเทศและสร้างกลไกการแจ้งเตือนผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ศึกษาปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาให้ทราบเกี่ยวกับการปล่อย การพ้นโทษ หรือหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลยพบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก คือ ปัญหากฎหมายไทยยังไม่มีการกำหนดให้มีการแจ้งแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ทราบถึงการปล่อย พ้นโทษ หรือหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลย มาตรา 75 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติกำหนดหน้าที่ของศาลในการพิจารณาออกหมายปล่อยตัวผู้ต้องหาคำพิพากษา เมื่อได้รับโทษจำคุกครบตามกำหนดในคำพิพากษาแล้ว หรือกรณีที่ผู้ต้องหาได้รับพระราชทานอภัยโทษให้ปล่อย หรือมีคำวินิจฉัยให้ปล่อยตัวไปโดยมีเงื่อนไข หรือมีกฎหมายยกเว้นโทษหรือโทษจำคุกนั้นหมดไปโดยเหตุอื่น

มาตรา 25 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 บัญญัติให้เจ้าพนักงานเรือนจำเมื่อทราบเหตุว่ามีผู้ต้องขังหลบหนีภายในเวลา 48 ชั่วโมง ให้มีอำนาจตามกฎหมายที่จะทำการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นหรือจับกุมผู้ต้องขังที่หลบหนี หรือค้นยานพาหนะที่ต้องสงสัยว่าผู้ต้องขังที่หลบหนีได้หลบซ่อนอยู่ โดยให้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำหรือบุคคลที่ระเบียบกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดไว้จากการศึกษาพบว่า

กฎหมายไทยในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้มีการแจ้งข้อมูลแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ทราบถึงการปล่อยตัว พันโท หรือการหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างชัดเจน ทั้งที่การได้รับข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้เสียหาย รวมถึงเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการ ยุติธรรม โดยจากการพิจารณา มาตรา 75 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดเพียงหน้าที่ของ ศาลในการออกหมายปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยพันธโทษตามคำพิพากษา การได้รับพระราชทานอภัย โทษ หรือกรณีที่มีเหตุอื่นให้โทษสิ้นสุดลง แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดให้มีการแจ้งข้อมูลไปยังผู้เสียหาย แต่อย่างใด ขณะเดียวกัน มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ก็กำหนดอำนาจของเจ้าพนักงาน เรือนจำในการติดตามจับกุมผู้ต้องขังที่หลบหนี แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติว่าต้องแจ้งข้อมูลดังกล่าวให้แก่ผู้เสียหาย ทราบ

การที่กฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งเตือนผู้เสียหายเกี่ยวกับสถานะของผู้กระทำผิดไม่ เพียงสะท้อนข้อบกพร่องด้านการคุ้มครองสิทธิ แต่ยังขัดต่อหลักการในปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการ อำนาจความยุติธรรมแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 (Declaration of Basic Principles Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) ที่รับรองสิทธิในการ รับรู้ข้อมูลเพื่อการปกป้องตนเอง โดยเฉพาะในกรณีของผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากอาชญากรรม เช่น คดีทำร้ายร่างกาย คดีล่วงละเมิดทางเพศ และคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะตกเป็นเหยื่อ ซ้ำตามทฤษฎีของเซลลินและวูล์ฟกัง (Sellin and Wolfgang)⁵ ทั้งนี้ กลุ่มผู้เสียหายเปราะบาง เช่น เด็ก ผู้หญิง ผู้สูงอายุ และผู้มีความอ่อนแอทางสังคมตามทฤษฎีของสตีเวน ชาฟเฟอร์ (Stephen Schafer)⁶ ย่อมได้รับ ผลกระทบรุนแรงยิ่งขึ้น หากยังขาดระบบการคุ้มครองผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณากฎหมายของต่างประเทศ ในสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศสเปนพบว่า ประเทศเหล่านี้ได้กำหนดสิทธิของผู้เสียหายการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้กระทำผิดอย่างเป็นระบบเช่น ในสหรัฐอเมริกา ได้ตราไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 18 U.S.C. § 3771 Crime Victims Rights Act (a)(2) ซึ่งกำหนดสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับการแจ้งล่วงหน้าอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับกระบวนการปล่อย ตัว พักโทษ หรือการหลบหนีของผู้กระทำผิด สำหรับประเทศอังกฤษมีการกำหนดสิทธิของผู้เสียหายใน ประมวลกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญาในประมวลกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย ในคดีอาญาในประเทศอังกฤษและเวลส์ (Code of Practice for Victims of Crime in England and Wales 2020))

⁵สุดสงวน สุธีสร, *เหยื่ออาชญากรรม = Crime Victim*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2545), หน้า 50-51.

⁶อัญริยา ชุตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566), หน้า 105-107.

ข้อ 11 ให้ผู้เสียหายได้รับข้อมูลผ่านโครงการแจ้งข้อมูลแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา (Victim Contact Scheme - VCS) เกี่ยวกับความคืบหน้าของผู้กระทำผิดขณะอยู่ในเรือนจำ รวมถึงสิทธิในการจัดทำคำแถลงของผู้เสียหายฉบับใหม่ ในส่วนของประเทศสเปนกำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลของผู้เสียหายไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยสถานะของผู้เสียหายจากอาชญากรรม พ.ศ.2558 (Law 4/2015, of April 27, of the Statute of the victim of crime) โดยเฉพาะในมาตรา 7 ซึ่งรับรองสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยตัว การหลบหนี หรือการสิ้นสุดของโทษจำคุกของผู้กระทำผิด อีกทั้งยังมีระบบการแจ้งเตือนโดยตรงผ่านหน่วยงานยุติธรรมเมื่อผู้เสียหายแสดงความประสงค์จะรับข้อมูลดังกล่าว

ประการที่สอง คือ ปัญหาวิธีการแจ้งเตือนผู้เสียหายโดยเทคโนโลยี มาตรา 75 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดหน้าที่ของศาลในการออกหมายปล่อยตัวผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก เมื่อปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกครบกำหนดตามคำพิพากษา หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือมีคำวินิจฉัยของหน่วยงานที่มีอำนาจให้ปล่อยตัวไปโดยมีเงื่อนไข หรือมีเหตุอื่นตามกฎหมายที่ทำให้โทษจำคุกหมดสิ้น ศาลจึงมีหน้าที่ต้องออกหมายปล่อยผู้นั้นไปตามกฎหมาย

มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กำหนดให้อำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำในการดำเนินการกรณีมีผู้ต้องขังหลบหนี โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำสามารถเข้าไปในสถานที่หรือเคหสถานที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องขังหลบซ่อนอยู่ หรือทำการตรวจค้นยานพาหนะที่เชื่อว่าผู้ต้องขังหลบซ่อนอยู่ ทั้งนี้ต้องดำเนินการภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่ทราบเหตุ และมีอำนาจใช้อาวุธได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด รวมถึงต้องปฏิบัติตามระเบียบที่เกี่ยวข้องของกรมราชทัณฑ์อย่างเคร่งครัด

กระบวนการยุติธรรมไทยในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการควบคุมตัวผู้กระทำผิด เช่น การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring: EM) ในกรณีของการพักการลงโทษ การปล่อยตัวชั่วคราว หรือการกำหนดมาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 108 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันกระทำผิดซ้ำ พ.ศ. 2565 อย่างไรก็ตามระบบหรือเทคโนโลยีดังกล่าวยังไม่มีการเชื่อมโยงไปสู่กลไกการแจ้งเตือนให้ผู้เสียหายทราบถึงสถานะของผู้กระทำผิดทั้งในกรณีที่ได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษ หรือกรณีที่มีการหลบหนีของผู้ต้องหาและจำเลยจากสถานควบคุม เมื่อพิจารณา มาตรา 75 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติให้ศาลมีหน้าที่ออกหมายปล่อยตัวผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากพ้นโทษ ได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือมีเหตุอื่นใดที่ทำให้โทษจำคุกสิ้นสุด พบว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้มีการแจ้งข้อมูลไปยังผู้เสียหายแต่อย่างใด ขณะเดียวกัน มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำในการติดตามจับกุมผู้ต้องขังที่หลบหนี พบว่าไม่มีการบัญญัติให้มีการแจ้งเตือนหรือสื่อสารข้อมูลให้แก่ผู้เสียหายทราบซึ่งถือเป็นข้อมูลที่มี

ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการป้องกันตนเองของผู้เสียหายทั้งในด้านชีวิตและร่างกาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงว่าระบบกฎหมายไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองผู้เสียหายอย่างรอบด้านเพียงพอ จึงไม่สอดคล้องหรือเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ คือ ปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 (Declaration of Basic Principles Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) โดยเฉพาะข้อ 6 (A) ซึ่งระบุถึงความรับผิดชอบของหน่วยงานตุลาการและฝ่ายบริหารในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมแก่ผู้เสียหาย

โดยเฉพาะผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากอาชญากรรม เช่น คดีทำร้ายร่างกาย คดีล่วงละเมิดทางเพศ และคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ซึ่งมีความเสี่ยงสูงที่จะตกเป็นเหยื่อซ้ำตามทฤษฎีของเซลลินและวูล์ฟกัง (Sellin and Wolfgang)⁷ ทั้งนี้ กลุ่มผู้เสียหายเปราะบางตามทฤษฎีของสตีเวน ชาฟเฟอร์ (Stephen Schafer)⁸ เช่น เด็ก ผู้หญิง ผู้สูงอายุ และผู้มีความอ่อนแอทางสังคม ย่อมได้รับผลกระทบรุนแรงยิ่งขึ้นและไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 258 ค.(3) ซึ่งกำหนดให้ในด้านกฎหมายต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชน เข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวกจึงแสดงให้เห็นว่าระบบกระบวนการยุติธรรมของไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการพัฒนากระบวนการแจ้งเตือนข้อมูลให้กับผู้เสียหายโดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ สถานการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบันยังยืนยันถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงจากการขาดระบบการแจ้งเตือนผู้เสียหาย โดยข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ระบุว่า อัตราการกระทำผิดซ้ำในประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับสูง ประมาณร้อยละ 20-30 โดยเฉพาะในคดีที่มีลักษณะรุนแรง เช่น คดีข่มขืน คดีฆาตกรรม และคดีความรุนแรงในครอบครัว⁹ ซึ่งมีหลายกรณีที่ต้องขังที่หลบหนีจากเรือนจำได้กลับไปกระทำความผิดซ้ำกับผู้เสียหายรายเดิม หรือในพื้นที่ชุมชนเดิม สะท้อนถึงความล้มเหลวของระบบที่ไม่สามารถแจ้งเตือนผู้เสียหายได้อย่างทันทั่วถึง และทำให้ผู้เสียหายตกอยู่ในภาวะเสี่ยงโดยปราศจากกลไกคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณากฎหมายต่างประเทศ ในสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศสเปน พบว่าแต่ละประเทศได้กำหนดสิทธิของผู้เสียหายในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้กระทำความผิดอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ในสหรัฐอเมริกามีการกำหนดสิทธิผู้เสียหายในการได้รับแจ้งล่วงหน้าเกี่ยวกับการปล่อยตัวหรือการหลบหนีของผู้กระทำความผิดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 18 U.S.C. § 3771 Crime Victims Rights Act (a)(2) โดยใช้ระบบแจ้งเตือนผู้เสียหาย (Victim Notification System – VNS) และ โปรแกรมประยุกต์

⁷สุดสงวน สุธีสร, เรื่องเดิม, หน้า 50-51.

⁸อัจฉริยา ชุตินันท์, เรื่องเดิม, หน้า 105-107.

⁹กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ, สถิติการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขัง,

(Application) VINE เพื่อส่งข้อมูลผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ และ บริการส่งข้อความสั้น (SMS) ตลอด 24 ชั่วโมง สำหรับประเทศอังกฤษกำหนดสิทธิไว้ในประมวลกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญาในประมวลกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศอังกฤษและเวลส์ (Code of Practice for Victims of Crime in England and Wales 2020) ข้อ 11 โดยมีโครงการแจ้งข้อมูลแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา (Victim Contact Scheme - VCS) ให้ผู้เสียหายได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้กระทำผิดหลังคำพิพากษาหรือการหลบหนีของผู้กระทำผิดพร้อมมีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือผู้เสียหาย Victim Liaison Officer (VLO) คอยประสานงานโดยตรง สำหรับประเทศสเปนกำหนดสิทธิไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยสถานะของผู้เสียหายจากอาชญากรรม พ.ศ. 2558 (Law 4/2015, of April 27, of the Statute of the victim of crime) มาตรา 7 ให้ผู้เสียหายได้รับการแจ้งข้อมูลการปล่อยตัวหรือการหลบหนีของผู้กระทำผิด ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ไปรษณีย์ หรือผ่านสถานทูต และสนับสนุนด้วยเทคโนโลยีโปรแกรมประยุกต์ (Application) Alert Cops สำหรับแจ้งเตือนแบบเรียลไทม์ในกรณีที่ผู้กระทำผิดละเมิดข้อกำหนด จะเห็นได้ว่าทั้งสามประเทศแสดงให้เห็นถึงการบูรณาการกฎหมายกับเทคโนโลยีเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สาม คือ ปัญหาหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแจ้งเตือน มาตรา 75 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งกำหนดให้ศาลมีหน้าที่ออกหมายปล่อยตัวผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก เมื่อปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกครบกำหนดตามคำพิพากษา หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือมีคำวินิจฉัยของหน่วยงานที่มีอำนาจให้ปล่อยตัวไปโดยมีเงื่อนไข หรือมีเหตุอื่นตามกฎหมายที่ทำให้โทษจำคุกหมดสิ้น ศาลจึงมีหน้าที่ต้องออกหมายปล่อยผู้นั้นไปตามกฎหมาย

มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำในการดำเนินการกรณีมีผู้ต้องขังหลบหนี โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำสามารถเข้าไปในสถานที่หรือเคหสถานที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องขังหลบซ่อนอยู่ หรือทำการตรวจค้นยานพาหนะที่เชื่อว่าผู้ต้องขังหลบซ่อนอยู่ภายใน ทั้งนี้ต้องดำเนินการภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่ทราบเหตุ และมีอำนาจใช้อาวุธได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด รวมถึงต้องปฏิบัติตามระเบียบที่เกี่ยวข้องของกรมราชทัณฑ์อย่างเคร่งครัด

เมื่อศึกษาทำให้พบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยซึ่งประกอบด้วยตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และคุมประพฤติ ต่างมีบทบาทในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในแต่ละขั้นตอน แต่กลับไม่มีหน่วยงานใดที่มีหน้าที่เฉพาะในการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้กระทำผิดให้แก่ผู้เสียหายอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ แม้มาตรา 75 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะบัญญัติให้ศาลมีหน้าที่ออกหมายปล่อยตัวผู้ต้องขัง และมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 จะกำหนดอำนาจของเจ้าพนักงานเรือนจำในการติดตามผู้ต้องขังที่หลบหนี แต่กลับไม่มีบทบัญญัติใดระบุให้มีการแจ้งข้อมูลดังกล่าวต่อผู้เสียหายโดยตรง ส่งผลให้ระบบการแจ้งเตือนในประเทศไทย ไม่มีการจัดตั้งเจ้าหน้าที่ประสานงาน โดยเฉพาะขาดระบบข้อมูล

กลาง และไม่สามารถรับรองสิทธิของผู้เสียหาย โดยเฉพาะในกรณีของผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจาก อาชญากรรมตามทฤษฎีของเซลลินและวูล์ฟกัง (Sellin and Wolfgang)¹⁰ เช่น คดีทำร้ายร่างกาย ล้วงละเมิดทาง เพศ หรือความรุนแรงในครอบครัว และกลุ่มผู้เสียหายเปราะบางตามทฤษฎีของ สตีเฟ่น ชาฟเฟอร์ (Stephen Schafer)¹¹ เช่น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้มีความอ่อนแอทางสังคม ซึ่งมีความเสี่ยงสูงในการตกเป็นเหยื่อซ้ำให้ รับรู้สถานะของผู้กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการตามปณิญาว่าด้วยหลักการ พื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ ถูกต้อง ค.ศ. 1985 (Declaration of Basic Principles Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) ข้อ 6 (A) ที่กำหนดให้ศาลและฝ่ายบริหารมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำและข้อมูลที่เป็นต่อผู้เสียหาย โดยเฉพาะใน คดีร้ายแรง

เมื่อพิจารณากฎหมายต่างประเทศ ในสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศสเปน พบว่าประเทศ ดังกล่าวได้กำหนดให้มีหน่วยงานหรือกลไกเฉพาะสำหรับแจ้งข้อมูลสถานะของผู้กระทำผิดให้แก่ผู้เสียหายอย่าง เป็นระบบ สหรัฐอเมริกามีกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาระบบแจ้งเตือนผู้เสียหาย (Victim Notification System – VNS) โดยร่วมมือกับสำนักงานอัยการกลาง (U.S. Attorney’s Office) สำนักงานสอบสวน กลาง (FBI) และสำนักงานเรือนจำกลาง (BOP) ในการแจ้งเตือนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับประเทศ อังกฤษได้จัดตั้งโครงการ Victim Contact Scheme (VCS) ภายใต้การดูแลของ National Probation Service (NPS) โดยมีเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือผู้เสียหายคือ Victim Liaison Officer (VLO) ทำหน้าที่ประสานงานและแจ้งข้อมูล ผู้เสียหายเป็นรายกรณี สำหรับประเทศสเปนได้จัดตั้งสำนักงานช่วยเหลือผู้เสียหายจากอาชญากรรม (Oficinas de Asistencia a las Víctimas del Delito - OAVD) ภายใต้กระทรวงยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่แจ้งข้อมูลและให้คำปรึกษา แก่ผู้เสียหายอย่างต่อเนื่องในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ทั้งสามประเทศจึงเป็นตัวอย่างของระบบที่ให้ความสำคัญ กับบทบาทของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นเพื่อให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองในเรื่องของข้อมูลที่ควรทราบเกี่ยวกับการปล่อย การพ้นโทษ หรือหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหากฎหมายไทยยังไม่มีการกำหนดให้มีการแจ้งแก่ผู้เสียหายเพื่อให้ทราบถึงการปล่อย พ้นโทษ หรือหลบหนีของผู้ต้องหาหรือจำเลย ผู้ศึกษาเห็นว่าให้มีการแก้ไขมาตรา 75 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญาโดยเพิ่มการแจ้งข้อมูลการปล่อยตัวของผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษให้กับผู้เสียหายทราบไว้ในวรรคที่ หนึ่งและวรรคที่สองดังนี้

¹⁰ศุคสงวน สุธีสร, เรื่องเดิม, หน้า 50-51.

¹¹อัจฉริยา ชูตินันท์, เรื่องเดิม, หน้า 105-107.

เดิม มาตรา 75 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติว่า “เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกถูกจำครบกําหนดแล้ว หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษให้ปล่อย หรือมีคำวินิจฉัยให้ปล่อยตัวไปโดยมีเงื่อนไข หรือมีกฎหมายยกเว้นโทษหรือโทษจำคุกนั้นหมดไปโดยเหตุอื่น ให้ศาลออกหมายปล่อยผู้นั้นไป” ให้แก้ไขโดยเพิ่มการแจ้งข้อมูลการปล่อยตัวของผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษให้กับผู้เสียหายทราบไว้ในวรรคที่หนึ่งและวรรคที่สองขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น

มาตรา 75 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติว่า “เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกถูกจำครบกําหนดแล้ว หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษให้ปล่อย หรือมีคำวินิจฉัยให้ปล่อยตัวไปโดยมีเงื่อนไข หรือมีกฎหมายยกเว้นโทษหรือโทษจำคุกนั้นหมดไปโดยเหตุอื่น ให้ศาลออกหมายปล่อยผู้นั้นไป

ก่อนหรือในขณะที่ศาลจะออกหมายปล่อยผู้ต้องคำพิพากษาภายหลังพ้นโทษ ให้ศาลมีหน้าที่แจ้งผู้เสียหายทราบถึงวัน เวลา และสถานที่ ในการปล่อยตัวเด็ดขาดของผู้ต้องคำพิพากษา”

และขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขมาตรา 25 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยเพิ่มการแจ้งข้อมูลการหลบหนีของผู้ต้องขังให้กับผู้เสียหายทราบไว้ใน (1)

เดิม มาตรา 25 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 บัญญัติว่า “ภายในเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับตั้งแต่วันที่ทราบเหตุผู้ต้องขังหลบหนี เพื่อประโยชน์ ในการจัดการจับกุมผู้ต้องขังหลบหนี ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นหรือจับกุมผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวหลบซ่อนอยู่ และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเน้นเข้าไปหรือรอนกว่าจะได้หมายค้นจากศาลมาได้ ผู้ต้องขังนั้นจะหลบหนีไป หากเจ้าของหรือผู้รักษาสถานที่นั้นไม่ยอมให้เข้าไปเจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือนหน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้

(2) คั่นยานพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีได้เข้าไปหลบซ่อนอยู่ และหากปล่อยให้นั้นเข้าไปจะไม่สามารถตามหายานพาหนะหรือผู้ต้องขังดังกล่าวได้

เจ้าพนักงานเรือนจำตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์โดยทำเอกสารและเครื่องหมายแสดงการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานเรือนจำผู้ได้รับ อนุมัตินั้นและเจ้าพนักงานเรือนจำผู้นั้นต้องแสดงเอกสารและเครื่องหมายดังกล่าวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

ในการดำเนินการตามมาตรานี้ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจใช้อาวุธหรืออาวุธปืนตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขตามมาตรา 22 หรือมาตรา 23 แล้วแต่กรณี กับผู้ต้องขังนั้นได้” แก้ไขโดยเพิ่มการแจ้งข้อมูลการหลบหนีของผู้ต้องขังให้กับผู้เสียหายทราบไว้ใน (1)

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น

มาตรา 25 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 บัญญัติว่า “เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำทราบเหตุผู้ต้องขังหลบหนี เพื่อประโยชน์ ในการจัดการจับกุมผู้ต้องขังหลบหนี ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) แจ้งข้อมูลการหลบหนีของผู้ต้องขังให้กับผู้เสียหายทราบในทันที

(2) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้นหรือจับกุมผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวหลบซ่อนอยู่ และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเน้นเข้าไปหรือรอนกว่าจะได้หมายค้นจากศาลมาได้ ผู้ต้องขังนั้นจะหลบหนีไป หากเจ้าของหรือผู้รักษาสถานที่นั้นไม่ยอมให้เข้าไปเจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือนหน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้

(3) ค้นยานพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างการหลบหนีได้เข้าไปหลบซ่อนอยู่ และหากปล่อยให้เน้นเข้าไปจะไม่สามารถตามหายานพาหนะหรือผู้ต้องขังดังกล่าวได้

เจ้าพนักงานเรือนจำตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่งทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการ ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์โดยทำเอกสารและเครื่องหมายแสดงการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานเรือนจำผู้ได้รับ อนุมัตินั้นและเจ้าพนักงานเรือนจำผู้นั้นต้องแสดงเอกสารและเครื่องหมายดังกล่าวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

ในการดำเนินการตามมาตรานี้ ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีอำนาจใช้อาวุธหรืออาวุธปืนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามมาตรา 22 หรือมาตรา 23 แล้วแต่กรณีกับผู้ต้องขังนั้นได้”

2.ปัญหาวิธีการแจ้งเตือนผู้เสียหายโดยเทคโนโลยี ผู้ศึกษาเห็นว่า ให้เพิ่มเติมมาตรา 75/1 ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้ศาลมีหน้าที่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยตัวของผู้ต้องคำพิพากษาให้แก่ผู้เสียหายในวรรคที่หนึ่งพร้อมทั้งกำหนดช่องทางที่ใช้ในการแจ้งเตือนกับผู้เสียหายในวรรคที่สองใน (1) - (4) โดยใช้ข้อความดังต่อไปนี้

มาตรา 75/1 “เมื่อศาลออกหมายปล่อยผู้ต้องคำพิพากษตามมาตรา 75 ให้ศาลมีหน้าที่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยตัวนั้นให้แก่ผู้เสียหายโดยเร็ว หากผู้เสียหายแสดงความประสงค์ไว้ก่อนหรือภายในระยะเวลาที่กำหนดตามระเบียบของสำนักงานศาลยุติธรรม

การแจ้งตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงข้อมูลของวัน เวลา และสถานที่ของการปล่อยตัว และให้ดำเนินการผ่านช่องทางที่ผู้เสียหายแจ้งความประสงค์ไว้กล่าวคือ

(1) ระบบแจ้งเตือนจากโปรแกรมประยุกต์ (Application)

(2) การแจ้งข้อมูลทางโทรศัพท์

(3) การส่งข้อความทางบริการส่งข้อความสั้น (SMS)

(4) การส่งข้อความทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

การแจ้งข้อมูลให้กระทำผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถระบุตัวตนของผู้ลงทะเบียนได้อย่างถูกต้อง และมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด”

และผู้ศึกษาเห็นว่า ให้เพิ่มเติมมาตรา 25/1 ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีหน้าที่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการหลบหนีของผู้ต้องขังให้แก่ผู้เสียหายในวรรคที่หนึ่งพร้อมทั้งกำหนดช่องทางที่ใช้ในการแจ้งเตือนกับผู้เสียหายในวรรคที่สองใน (1) - (4) โดยใช้ข้อความต่อไปนี้

มาตรา 25/1 “เมื่อมีเหตุผู้ต้องขังหลบหนีตามมาตรา 25 ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีหน้าที่แจ้งข้อมูลการหลบหนีให้แก่ผู้เสียหายทราบทันที หากผู้เสียหายแสดงความประสงค์ไว้ก่อน หรือภายในระยะเวลาที่กรมราชทัณฑ์กำหนด

การแจ้งข้อมูลตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการผ่านช่องทางที่ผู้เสียหายแจ้งความประสงค์ไว้กล่าวคือ

(1) ระบบแจ้งเตือนจากโปรแกรมประยุกต์ (Application)

(2) การแจ้งข้อมูลทางโทรศัพท์

(3) การส่งข้อความทางบริการส่งข้อความสั้น (SMS)

(4) การส่งข้อความทางอีเมลล์ (E-mail)

การแจ้งข้อมูลให้กระทำผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถระบุตัวตนของผู้ลงทะเบียนได้อย่างถูกต้อง และมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด”

3.ปัญหาหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแจ้งเตือน ผู้ศึกษาเห็นว่า ให้เพิ่มเติมเนื้อหาในมาตรา 75/1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้ศาลมีหน้าที่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยตัวของผู้ต้องคำพิพากษาให้แก่ผู้เสียหายในวรรคที่หนึ่งพร้อมทั้งกำหนดช่องทางที่ใช้ในการแจ้งเตือนกับผู้เสียหายในวรรคที่สองใน (1) - (4) รวมไปถึงกำหนดหน้าที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบในวรรคที่สี่และในกรณีเหตุปล่อยตัวของผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ภายใต้มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในวรรคที่ห้า โดยใช้ข้อความดังต่อไปนี้

มาตรา 75/1 “เมื่อศาลออกหมายปล่อยผู้ต้องคำพิพากษาตามมาตรา 75 ให้ศาลมีหน้าที่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยตัวนั้นให้แก่ผู้เสียหายโดยเร็ว หากผู้เสียหายแสดงความประสงค์ไว้ก่อนหรือภายในระยะเวลาที่กำหนดตามระเบียบของสำนักงานศาลยุติธรรม

การแจ้งตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงข้อมูลของวัน เวลา และสถานที่ของการปล่อยตัว และให้ดำเนินการผ่านช่องทางที่ผู้เสียหายแจ้งความประสงค์ไว้กล่าวคือ

(1) ระบบแจ้งเตือนจากโปรแกรมประยุกต์ (Application)

(2) การแจ้งข้อมูลทางโทรศัพท์

(3) การส่งข้อความทางบริการส่งข้อความสั้น (SMS)

(4) การส่งข้อความทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

การแจ้งข้อมูลดังกล่าวให้กระทำผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถระบุตัวตนของผู้ลงทะเบียนได้อย่างถูกต้อง และมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด

ให้สำนักงานศาลยุติธรรมมีหน้าที่ออกระเบียบเพื่อกำหนดขั้นตอน วิธีการ และแบบคำร้องที่ผู้เสียหายจะใช้ในการแจ้งความประสงค์เพื่อรับข้อมูลดังกล่าว

ให้นำบทบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลมในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ภายใต้มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำพ้นจากมาตรการดังกล่าว”

และผู้ศึกษาเห็นว่า ให้มีการเพิ่มเติมมาตรา 25/1 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีหน้าที่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการหลบหนีของผู้ต้องขังให้แก่ผู้เสียหายในวรรคที่หนึ่งพร้อมทั้งกำหนดช่องทางที่ใช้ในการแจ้งเตือนกับผู้เสียหายในวรรคที่สองใน (1) - (4) รวมไปถึงกำหนดหน้าที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบในวรรคที่สี่และในกรณีเหตุหลบหนีของผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ภายใต้มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในวรรคที่ห้า โดยใช้ข้อความดังต่อไปนี้

มาตรา 25/1 “เมื่อมีเหตุผู้ต้องขังหลบหนีตามมาตรา 25 ให้เจ้าพนักงานเรือนจำมีหน้าที่แจ้งข้อมูลการหลบหนีให้แก่ผู้เสียหายทราบทันที หากผู้เสียหายแสดงความประสงค์ไว้ก่อน หรือภายในระยะเวลาที่กรมราชทัณฑ์กำหนด

การแจ้งข้อมูลตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการผ่านช่องทางที่ผู้เสียหายแจ้งความประสงค์ไว้กล่าวคือ

(1) ระบบแจ้งเตือนจากโปรแกรมประยุกต์ (Application)

(2) การแจ้งข้อมูลทางโทรศัพท์

(3) การส่งข้อความทางบริการส่งข้อความสั้น (SMS)

(4) การส่งข้อความทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

การแจ้งข้อมูลให้กระทำผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถระบุตัวตนของผู้ลงทะเบียนได้อย่างถูกต้องและมีมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดให้กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ออกระเบียบเพื่อกำหนดขั้นตอนวิธีการและแบบคำร้องที่ผู้เสียหายจะใช้ในการแจ้งความประสงค์เพื่อรับข้อมูลดังกล่าว

ให้นำบทบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ภายใต้มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำหลบหนีออกจากสถานที่ควบคุม”

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วจนะสวัสดิ์. **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง, 2553.
- กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม, **ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ, สถิติการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขัง** [Online], available URL:<http://www.correct.go.th/recstats/index.php/th/Home> 2568 (มีนาคม, 15).
- คณิต ณ นคร. **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.
- สุดสงวน สุธีสร. **เหยื่ออาชญากรรม = Crime Victim**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2545.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. **อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2566.